

**Επιμορφωτική Ημερίδα
«Η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση
στο σύγχρονο σχολείο: ζητήματα διαχείρισης
της κοινωνικοπολιτισμικής ετερότητας»**

11 Απριλίου 2014, Λευκωσία

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΔΙΑΦΟΡΟΤΗΤΑ ΤΑΜΕΙΟ
In diversity, unity and solidarity

«Το Έργο συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο της Ε.Ε.»

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΝΔΟΫΠΗΡΕΣΙΑΚΗ
ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ
ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Κοινωνικο-πολιτισμική ετερότητα & Αναλυτικό Πρόγραμμα

Εισήγηση-παρουσίαση:

- **Βασίλης Τσάφος**, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Αθηνών

Σχολιάζουν:

- **Αλεξάνδρα Ανδρούσου**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Αθηνών
- **Νέλλη Ασκούνη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Εκπαίδευσης και Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία, Πανεπιστήμιο Αθηνών
- **Έφη Πλεξουσάκη**, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Πρακτικές διαχείρισης της ετερότητας

- Διαδικασίες που αναπτύσσονται παράλληλα με το σχολικό πρόγραμμα.
- Διαδικασίες που βοηθούν τους μαθητές να αντιληφθούν τη θέση του άλλου.
- Διαδικασίες που δεν εντάσσονται στη σχολική ρουτίνα, αλλά μπορούν να προκαλέσουν ρωγμές σε αυτήν.

Πρακτικές διαχείρισης της ετερότητας και Α.Π.

- Το Α.Π. ορίζει το θεσμικό πλαίσιο και απηχεί την εκπαιδευτική πολιτική.
- Πώς ο εκπαιδευτικός μπορεί να διαβάσει το Α.Π. και ταυτόχρονα να οργανώσει τέτοιες πρακτικές;
- Πώς ο εκπαιδευτικός δεν θα αντιμετωπίσει το Α.Π. ως προϊόν που του προδιαγράφει έναν διεκπεραιωτικό ρόλο και περιορίζει την επαγγελματική του αυτονομία & περιστέλλει την επαγγελματική του κρίση;

Εναλλακτική προσέγγιση

- Το Α.Π. πρέπει να **ορίζει ένα ανοικτό πλαίσιο δράσης**, που να επιτρέπει στον εκπαιδευτικό να:
  - κινείται με βάση τις **ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης του**,
  - **το αναμορφώνει και να προσαρμόζει** στο συγκεκριμένο περιβάλλον,
  - **εστιάζει στους συγκεκριμένους μαθητές, τα ενδιαφέροντα και τις δυνατότητές τους**, στην προοπτική της διεύρυνσής τους.

Παράδειγμα: ο λόγος των Α.Π. για την ετερότητα

- Δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο: «Ανθρώπινο σχολείο» χαρακτηρίζεται το σχολείο στο οποίο κανένα παιδί δεν αποκλείεται, δεν περιθωριοποιείται, δεν στιγματίζεται, δεν περιφρονείται και δεν δυστυχεί εξαιτίας κάποιας ιδιαιτερότητας. Είναι ένα σχολείο απόλυτου σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, και επιπλέον ένα σχολείο στο οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα να μη βιώνουν την παιδική και τη νεανική ηλικία αποκλειστικά ως περιόδους ιδιαίτερα κοπιαστικής προετοιμασίας για τη ζωή του ενήλικου ανθρώπου (όπως συμβαίνει στο παραδοσιακό σχολείο) αλλά ως τις πιο δημιουργικές και ευτυχισμένες περιόδους της ανθρώπινης ζωής.

Θεμελιώδεις παιδαγωγικές αρχές

Κάθε μαθητής και κάθε μαθήτρια έχει δικαίωμα

- να αντιμετωπίζεται ως πρόσωπο που αξίζει και χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή στο σχολείο, για να αποκτήσει όλα τα εφόδια που χαρακτηρίζουν έναν μορφωμένο άνθρωπο
- να διδάσκεται και να μαθαίνει μαζί με τα άλλα παιδιά, ώστε η «ιδιαιτέρη προσοχή του προσώπου» του να μην ταυτίζεται με αποκλεισμό, απομόνωση, στιγματισμό και υποβάθμιση της κοινωνικότητάς του
- να διαπιστώνει καθημερινά ότι λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαιτερότητες και οι ευαισθησίες του οικογενειακού του και του ευρύτερου κοινωνικού και πολιτισμικού του περιβάλλοντος και συνεπώς δεν προσβάλλεται η ανθρώπινη αξιοπρέπειά του.

Κίνδυνοι ανατροπής του κριτικού και ανοικτού αυτού πλαισίου

- Η σχολική ρουτίνα
- Ο υλοκεντρικός προσανατολισμός (κάλυψη της ύλης: έμφαση στην πληροφορία)
- Η α-συνέπεια ανάμεσα στα ίδια τα δομικά στοιχεία του Α.Π. (οι επιμέρους κατευθύνσεις που μπορεί να αναιρέσουν τον αρχικό γενικό προσανατολισμό)
- Η εκπαιδευτική θεωρία του εκπαιδευτικού.

Με ποιον τρόπο ο εκπαιδευτικός μπορεί να υπηρετήσει με συνέπεια αυτή την προοπτική

- Εκπαιδευτικός με διευρυμένες ικανότητες, ένας στοχαστικός εκπαιδευτικός, ανοικτός σε αλλαγές (αναστοχαζόμενος επαγγελματίας):
  - έχει επαγγελματική ευθύνη,
  - έχει τη δυνατότητα να (ανα)στοχάζεται
  - να συμμετέχει και να διαλέγεται
  - να συνεργάζεται
  - να είναι ευέλικτος
  - να σχεδιάζει και να αξιολογεί τη διαδικασία
  - να αναμορφώνει το Α.Π. και την εκπαιδευτική πράξη.

Α.Π. Λογοτεχνίας

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές και οι μαθήτριες να διαμορφώσουν αξίες-στάσεις-συμπεριφορές μέσα από την επαφή με λογοτεχνικά κείμενα που να υπηρετούν:

- την ευαισθητοποίησή τους απέναντι στην πολιτισμική τους κληρονομιά
- τη σφυρηλάτηση θεμελιωδών αξιών και δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως η ελευθερία, η ισότητα, η δικαιοσύνη, η δημοκρατία, η αλληλεγγύη, ο σεβασμός της ετερότητας, η υπέρβαση έμφυλων ή άλλων κοινωνικών διακρίσεων, η αγωνιστικότητα, η κοινωνική υπευθυνότητα.

Ισχύοντα Αναλυτικά Προγράμματα

- Ο στοχαστικός εκπαιδευτικός διαβάσει κριτικά τα Α.Π.
- Συζητά και ορίζει κριτήρια, με βάση τα οποία σχεδιάζει και αξιολογεί την εκπαιδευτική πράξη.
- Αξιοποιεί όσες από τις κατευθύνσεις και τις θεσμικές επιταγές, όπως αυτές ορίζονται στο ΑΠ, συνάδουν με τους στόχους που ορίζει με βάση το εκπαιδευτικό πλαίσιο.
- Εντοπίζει και φροντίζει να διαχειριστεί ενδεχόμενες αντιφάσεις και τη διάσταση ανάμεσα στις γενικόλογες εξαγγελίες και την «πραγματικότητα» της τάξης, όπως ο ίδιος την βιώνει.

Ερωτήματα

- Πώς θα διαμορφώσει ένα ανοικτό πλαίσιο, που θα του επιτρέψει να λάβει υπόψη του τους συγκεκριμένους μαθητές σε έναν προσανατολισμό που υπηρετεί τις συγκεκριμένες αρχές και κατευθύνσεις;
- Πώς θα υποστηρίξει αυτόν τον προσανατολισμό υπερβαίνοντας τη ενδεχόμενη διάσταση του Α.Π. από την εκπαιδευτική πράξη (ύλη, εξετάσεις, προσδοκίες γονέων, μαθητών...)
- Πώς θα μπορέσει να αξιοποιήσει τους «ενδιάμεσους χώρους» ανάμεσα στο θεσμικό πλαίσιο και την εκπαιδευτική πράξη στην προοπτική της ανάπτυξης όλων των μαθητών;

Τρεις προτάσεις για τους εκπαιδευτικούς- ρωγμές στο Α.Π.

- Χρήση συμπληρωματικού υλικού για διαφοροποιημένη διδασκαλία.
- Παιχνίδια ρόλων και προσομοίωσης που επιτρέπουν τη διαχείριση θεμάτων ετερότητας, διερύνοντας το Α.Π.
- Δημιουργία ταινίας με τα παιδιά: μια διαθεματική εναλλακτική προσέγγιση του Α.Π.